

ת"פ 6073/11 - מדינת ישראל נגד רחמים מנחם כהן

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 16-11-6073 מדינת ישראל נ' כהן

לפני כבוד השופט לימור מרגולין-יחידי
ממשימה מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד

נגד רחמים מנחם כהן
ע"י ב"כ עו"ד
נאשמים

החלטה

קבילות ראיות - משפט זוטא

טענות ההגנה וההיליך לבירורן

כתב האישום מייחס לנאים בתפקידו כעובד רשות המיסים ריבוי עבירות של לקיחת שוחד, פגעה בפרטיות, הפרת סודיות וכן עבירה של מרמה והפרת אמונים ועבירה של שיבוש מהלכי משפט.

במסגרת התשובהiae, טען הסגנור טענות נגד קבילות כל ההודאות שנגבו בנסיבות החוקר אורי רוןן (להלן: "החוקר"), תהא דרך התייעוד שלhn אשר תהא. הסגנור העלה טענת פיתוי והשאה, לפיה נאמר לנאים באربع עיניהם מחוץ לחדרי החקירה שם יודה שקיביל 100- 200 ₪ בכל אירוע, ישוחרר ואם לא יעצר. הסגנור העלה טענה להפעלת לחץ פסול, בכך שלטעنته הושמו מילימים בפי הנאים שאישר אותן תחת לחץ. עוד נטען כי את המילים שם החוקר בפי הנאים הוא אמר לנאים מחוץ לחדר החקירה והנאים חזר עליהן בחקירה (28.5.17 ע' 10- 11).

בהתאם להסכמות בין הצדדים מתנהל משפט הזוטא בסיום פרשת התביעה, במסגרתו הוגשו הראיות שבמחלוקת, והיעדו מטעם המשימה החוקר וכן החקירה אירה כץ (להלן: "החקירה"). מטעם ההגנה העיד הנאים בלבד. לאחר מכן סיכמו הצדדים את טענותיהם.

אקדמיים ואציגש, כי לאחר שמייעת הראיות הודיעו הסגנור כי הוא חוזר בו מטענת הפתוי והשאה. הסגנור הבahir כי הוא עומד על טענת לחץ, כשהפסול הנטען הוא ביחס לשיטת תחקור לא הוגנת. הסגנור אף הבahir כי הוא עומד על

עמוד 1

הטענה שהופעל על הנאשם לחץ גם מחוץ לחדר החקירה, אך הבahir כי הלחץ התבטה באמצעות הכלויות ובדרישה כלפי שויידה וידבר, והוא חוזר בו מהטענה שהחוקר אמר לנאשם מחוץ לחדר החקירה מה לומר והנאשם חוזר על הדברים בחקירה.

הפן המשפטי

ההלוכות הנוגעות למשפט זוטא מוכחות ואין צורך להרחיב ביחס אליהן. בהתמצית אצין כי תנאי לקבלת הودאות נאשם הוא בך שניתנה באופן חופשי ומרצון (סעיף 12 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א - 1971), היינו שלא נקיטת אמצעים פסולים מצד החוקר, באופן השולל מהනחקר את חופש הרצון יכולת הבחירה (ע"פ 1292/06 **טורק נ' מדינת ישראל**). בגדר האמצעים הפסולים נהוג למנות חמץ קבוצות, והיות שמשפט הזוטא עוסק אף ורק בשיטת תחקור בלתי הוגנת, אתמקד בנושא זה.

התחקור הפסול שאינו הוגן זה שתכליתו לשבור את רוחו ואת חופש רצונו של הנחוקר ולשלול ממנו את יכולת שיקול הדעת והבחירה במתן תשובות בחקירה. בך נבדל תחקור לא הוגן מתחקור הוגן, שתכליתו לברר את העובדות ולהשופף את האמת, הכרוך אף הוא באירועים שאין מנוס ממנה, ובהכבהה על הנחוקר הנדרש להתמודד עם שאלות קשות (!). קדמי "על ראיות" (חלק ראשון) (מהדורה משולבת ומעודכנת), תש"ע-2009, בע' 62). תחקור לא הוגן יכול להתבצע במאפיינים שונים, ובهم תחקור שבשל אופן ערכתו ותוכנו הוא דורסני. בהלכה הפטוקה הוגדר תחקור דורסני כזה שמתאפיין בהמטרת שאלות מבלילית ליתן לחשוד שהות להшиб, חקירה חוזרת ונשנית באותו נושא ללא הצדקה עניינית, וחקירה המבוצעת על ידי מספר חוקרים המניחים שאלות בקצב מהלך אימים (קדמי ע' 66). בהקשרו של תחקור דורסני הובהר כי המבחן הוא משולב ובוחן הן את דרך התחקור, והן את השפעת התחקור על הנחוקר. בכל הנוגע לדרכי התחקור, נקבע שהפעלת לחץ, חזרה על שאלות כישיש הצדקה עניינית לכך לצרכי החקירה וגילוי האמת, והציג שאלות מכובידות, לא מבסיסות בדרך כלל תחקור בלתי הוגן. בנוסף, עצם העובדה שהחוקר דורש מהනחוקר להסביר לשאלותיו ואינו מקבל הכחשות או התهامkeit מצד הנחוקר, אין בו כדי לבסס כשלעצמו אי הגינות. אשר להשפעת התחקור על הנחוקר, הובהר כי מועקה של הנחוקר כתוצאה ממיעמד החקירה ו"כניעתו" לחץ מצפונו, שלא מחייב התנהגות פסולה של החוקר כלפיו, אין בהן כדי לפסול את ההודהה. כל עוד עומדת לנחקר במהלך החקירה יכולת הבחירה להגביל אדם, הרי שאין בתחקור, אף אם הוא לחץ, כדי לבסס פסול, ורק אם מחמת הלחץ וההלם איבד הנחוקר את יכולתו זו, הרי שהתחקור הוא דורסני (קדמי בע' 67).

על רקע עקרונות אלה יבחנו טענות הנאשם לתחקור דורסני ששביר את רוחו.

מהלך החקירה בעניינו של הנאשם

כדי לעמוד על הדינמיקה בחקירה הנאשם על ידי החוקר, ראוי שתהא מונחת תМОנת השתלשלות החקירה בעניינו של הנאשם בכללותה.

עיר כי לחקירה המשטרתית קדמה חקירה משמעית במחלחת אבטחת מידע ברשות המיסים ביום 9.2.15 (ת/4). בעקבות ממצאי אותה חקירה הועבר העניין לטיפול המשטרה.

ביום 18.2.15 נערך מספר פעולות חקירה מהותיות בתיק, הנאשם נחקר מספר פעמים ואף השתתף בעימות. זהה סדר האירועים, פעולות החקירה והמסמכים המתעדים אותם מתאריך 18.2.15:

- א. 9:56 - חקירת הנאשם על ידי החקירה והחקיר יוסי אבנרי (ת/30).
- ב. מזכר שערך החקיר לאחר סיום החקירה, כשהנائب בחרו של החקיר אבנרי שנוכח בחדר. במסמך תועדה ההודעה לנائب על מעצמו, ותשואל של הנאשם על ידי החקיר (ביהם"ש 1 - **במחלוקת לעניין קבילות**).
- ג. 12:15 - חקירת הנאשם על ידי החקירה והחקיר (ביהם"ש 5 - **במחלוקת לעניין קבילות**).
- ד. 18:10 - עימות בין הנאשם לבין החשוב אברהם רוזנברג שנערך על ידי החקיר (ביהם"ש 2 - **במחלוקת לעניין קבילות**).
- ה. 19:06 - תשואל מוקלט של הנאשם על ידי החקיר (בקלה ותמליל) וביהם"ש 3 (זיכרון המסכם את תוכרי התשואל) - **במחלוקת לעניין קבילות**.

הריאות בקשר לטענות לשיטת תחקור בלתי הוגנת

זכור, הנאשם טענות לתחקור דורסני המבוססות הן על הפעלת לחץ מצד החקיר מחוץ לחדר החקירה והן על הטענה הפעלת לחץ בחקירות וביצוע תחקור דורסני.

אבל כל טענה בנפרד.

לענין הפעלת לחץ מחוץ לחדר החקירה, תיאר הנאשם מספר פעמים לאורך יום החקירה בהיותו מחוץ לחדר החקירה, פנה אליו החקיר באמירות: "אתה **לקחת נכון?** אנחנו יודעים **שלקחת...** תמיד היה אומר לי אנחנו יודעים, אנחנו יודעים **שלקחת**, אחר כך היה אומר לי אתה **תשפוך אתה תוציא...**" **"עכשו תניד לי עכשו תספר לי עכשו תוציא"** (ע' 120, 121, 123) וכן: "**זה זה מזhor לך, דבר לך**" (ע' 125). לטענתו, החקיר פנה אליו בטון של "מפקד", וכבר באותו שלב התחיל הנאשם להרגיש לא טוב, אם כי בכל אותן פניות אליו הגיב שלא עשה דבר (ע' 122). לדבריו, החקיר המשיך ואמר: "**אבל זה לא יתכן, אתה **לקחת, תוציא, תניד לי עכשו...** אמרתי לו מה אתה רוצה, אני לא יכולתי, כבר הייתה, הוא ישב לי על הראש כבר יותר מדי... נו תניד לי עכשו אנחנופה פה בלבד אף אחד לא שומע**" (ע' 124). הנאשם ציין כי מבחינתו החקיר כאלו כפה עליו מה להגיד (ע' 127).

למשמעות החקיר ברי כי המחלוקת לגבי תוכן הדברים שאמר החקיר היא מצומצמת, ועיקר המחלוקת הוא לגבי אופיים ומידת הלחץ הכלום בהם. עדותו מסר החקיר שראה שהנائب בהתרגשות גדולה, במודע, מאוד לחוץ ולא רגיל לумент זהה, רוצה לדבר וצריך לדבר ולכך הפעיל לחץ. לדבריו: "...**אמרתי לו אתה צריך לדבר, תניד את האמת, תוציא את זה, זה יקל עליך... תחרור את עצמן קשה לך רע לך תשחרר תוציא את זה תוציא את זה ובסוף הוא הוציא את זה וסיפר את האמת... היה פשוט צריך להמשיך ולהגיד לו כל הזמן דבר דבר והוא**

דיבר" (ע' 47, 50). החוקר הבahir כי צריך ללחוץ על נחקר שתחילה לא רוצה להודות אך מתחיל להשיב (ע' 62, 64). ציון כי החוקר לא עומת עם טענה שהפגין טון פיקודי, וכפה על הנאשם לדבר כנגדו, ולכך יש ממשמעות. אוטיפ ואעור כי לאחר צפיה בחקירה, לא התרשםתי, למצער בחקירה, כי החוקר פנה בטון פיקודי או לא נעים אל הנאשם.

ציון שבמזהר שבמחלוקת מתוארת השיחה בין הנאשם לחקור בה שואל אותו החוקר מודיע הוא משקר ולא משתף פעולה, וה הנאשם משיב שהוא רוצה לשפתח פעולה אבל לא זוכה, וכן מתועדים דברי החוקר בדבר חשבות שיתוף הפעולה (ביחמ"ש 1).

האם התנהלות זו כשלעצמה משקפת הפעלת לחץ, מניעת רצון אישי, פגעה ביכולת הבחירה וכפיה על הנחקר? התשובה לכך היא שלילית.

ודוק, אף בהתאם לגרסת הנאשם לא נאמרו לו על ידי החוקר אמירות שיש בהן הפעלת לחץ החורג מלחץ חקירותי לגיטימי, בהתחשב במאבק המוחות המתנהל בין חוקר לנחקר במישור הפסיכולוגי בכל הנוגע לשיתוף הפעולה בחקירה ומוסראת האמת. לשיטתי, אין בדברים שנאמרו כדי להיכנס לגדיר הפעלת לחץ פסול ותחקור דורסני, שכן במסגרת חקירה משטרתית רשאים גורמי החקירה לעמת נחקר עם העובדה שהוא לא אומר אמת ולהציג לו לומר את האמת, תוך שהם עומדים על היתרונות שבאמירת האמת עבור הנחקר, ובלבך שדבריהם אינם חורגים מן הסביר, כשבמקרה שלפניו לא הייתה חריגה עצמא. אשר לתגובהו של הנאשם, הוא אמן טען שהרגיש כי החוקר קופה עליו לדבר, אך בבדיקה עמד על כך שלאל את טענות החוקר ועמד באותן טיחות על דעתו, מבליל שיכול היה להסביר את הסטירה.

למשמעותו הנמלה, לא התרשםתי כי אותן אמירות אכן שללו את רצונו החופשי או השפיעו עליו והפחיתו את שיקול דעתו, ואף לא נוצר אצל ספק סביר בעניין זה.

לענין החלק השני של הטענה, שענינו תשאל דורסני, מבחינת אופן הצגת השאלות, הכנסת פרטים על ידי החוקר, קצוב השאלות וכיוצא בזה, מסר הנאשם שהדברים שאמר לא נמסרו באופן חופשי ומרצונו, אלא החוקר " אמר לי, נכון שעשית את זה? נכון?", ואם הנאשם השיב בשלילה "אז הוא ניסח את זה אחרת" (ע' 128, 129). לטענתו, החוקר רצה לשמעו את מה שרצה לשמעו, ואם לא אמר לו את אותם דברים החוקר כפה את זה עליו, בכך שהוא אומר לו: "אני אנטש אחרת"/"טוב תהכח תמתין" (ע' 130). לדבריו, החוקר הכנס לו מילימ לפה כאשר לו שהוא קיבל תשלום בסך 100 ל"נ, החוקר נקבע בסכומים 200-100 ל"נ מספר פעמים, והנתונים שמסר על מפגש ברוחב לצורך מסירת הכספי באו מהחוקר ולא מה הנאשם (ע' 130). לטענתו, כדי שהחוקר ירפה ממנו לו את מה שהוא ביקש (ע' 130). לענין הכספי, טוען הנאשם שהחוקר "ישב לו על הראש" כדי שיאשר שלקח את הכספי ויאמר את הדברים כי "הוא הכנס לי את זה מההתחלת בראש ורציתי שייעזר איתי. הוא הכנס לי את זה לראש. יותר מדי. הוא הכנס" (ע' 152, 154). הנאשם סיים וציין: "זה מצב של כל היום וכל השבירות גם כן בחוץ כאילו הוא ציפה שהוא ישאל אני עונה לו" (ע' 158).

החוקר בעדותו שלל את הטענות הללו, ציון שככל הפרטים לגבי הכספי לא היו ידועים לו לפני שה הנאשם השיב, הבahir כי בדינמיקה של החקירה הציע לנאם חלופות שונות, זרק מספרים, אך התשובות היו של הנאשם שהתקעקש על תשובה

מסויימות ודחה חלופות אחרות (ע' 61, 62, 64). החוקר מסר כי לא מדובר היה בגרסה מבולבלת אלא בגרסה שה��诚实ה עם התפתחות החקירה (ע' 65). החוקר הדגיש כי לא ראה את הנאשם מי שיאמר לו את מה שהוא רואה לשמעו, והוא שלם עם הדברים שמסר לו הנאשם וחוובם באו ממשום אמיתי- ע' 74 - 75). לאחר ששמעתי את החוקר, הן במסגרת העדות והן בהקלת החקירה, ובהתחשב בכך שדברי החוקר תואמים את מהלך החקירה, אני נותנת אמון במתויר על ידו.

ציוון בהקשר זה כי הנאשם במהלך עדותו חזר על אותן הצהרות כלליות לפיהן החוקר כפה עליו אמרות, והוא היה בשבייה, אך לא היה מסוגל להצביע על פרטים קונקרטיים שהוכנסו לפיו או נאמרו נגד רצונו מחמת אותו תחקור דורסני נטען (ע' 148). הנאשם התקשה להסביר מדוע אישר פרטים מסוימים ודחה אחרים, הוא לא הצליח לתת הסבר לכל אותם מקרים בהם לא קיבל את דברי החוקר והתווכח איתו או תיקן אותו (ע' 134, 154, 156, 157), התנהגוויות המצביעות בבירור על עמידתו וכוח רצונו החופשי.

בכל הנוגע לחקירה (ביהם"ש 5) הנאשם התקשה להסביר את דבריו לפיהם מצד אחד הוא מסר את שמו של יוילוס מיזומתו ורצונו, ומצד שני כבר החל לחוש בלחץ וכן מסר את המידע (ע' 146 - 147). בהקשר זה יציוין כי החוקרת לא עומתה עם טענות להפעלת לחץ או שיטת תחקור לא הוגנת בחקירה המשותפת שאף היא מצויה בחלוקת.

מקובלות עלי"י במלואן ההפניות שהפנה ב"כ המאשימה למקטעים בחקירה (ביהם"ש 5) ובתשאל (ביהם"ש 4), מהם עולה בבירור בחירת הנאשם בתשובה מסוימת, בין ביחס לתוקן המידע שמסר לヨילוס (ביהם"ש 5 ע' 13 לתמליל), בין ביחס להיקפים הכספיים (ביהם"ש 4 ע' 3, 9 לתמיל), בין ביחס למקומות המפגש עם יוילוס ודרך העברת הכספי (ביהם"ש 4 ע' 7, 8, 9, 10 לתמיל) ובין בשאלת התדריות (ביהם"ש 4 ע' 10 לתמיל). כמו כן, מקובלות עלי"ט טענת המאשימה כי עניין מצוקתו והשימוש בכיס עלה מה הנאשם מבלי שהחוקר ידע על כך, והaintיגרתו הגדית התקשה מasad לספק הסבר לשובות בסיום החקירה, אם אכן היה במצב של שבירת רצון בעקבות תחקור דורסני (ע' 162). סיכומו של דבר, לאחר ששמעתי את הנאשם בביהם"ש ושמעתי אותו גם בחקירה המוקלטת, איןני מקבלת את טענות שהיא מצויה בלחץ, החורג מלחץ סובייקטיבי שהוא פועל יוצא של הנטיות, ואני מקבלת את טענותו שהופעל עליו תחקור לא הוגן ששבר את רוחו.

עיר עוד כי בבחינת התפתחות ההודיה של הנאשם, ניתן להיווכח שמדובר בחקירה משותף הנאשם בעוד פרט מידע.

כך, בחקירה המשותפת מסר הנאשם מעבר לשובותיו בכל הנוגע לbijoux עבירות ממשותיות, כי עשה שימוש במידע וכי מסר אותו לאחר תמורה טובת הנהה. באותו מועד הביע הנאשם צער וחרטה על המעשים. בעקבות המידע שמסר הנאשם מיזומתו, מידע שאין לו טענות לגבי נסיבות מסירתו, הועבר התקיק לטיפול המשטרה. ודוק, הדגיש באותה החקירה הוא על הודיעת הנאשם בכך שתאת המידע מסר לאחר תמורה טובת הנהה, דברים שהובילו להחדרתו בליךחת שוחד ובפרת אמונים, כששאלת זהות הגורם שלו נמסר המידע היא משנית. טענות הסגנור ביחס למסקנות גורמי החקירה בעניינו של החשוד אברהם רוזנברג, חורגות מסגרת ההחלטה הנוכחית ביחס לקבילות ההודאות, ומעבר לצורך, עיר לגוף העניין שניתנו בחקירה הסברים מצד הנאשם מודיע נקי בשמו של אברהם רוזנברג תחילת ולא בשם אחיו, יוילוס.

במהלך, לאחר שבחקירה משועות הבוקר מסר הנאשם גרסה דומה למה שמסר בחקירה המשמעית, אך המיעט בהתיחסות למסירת מידע תמורה הנאה ושיווה למעשה התנהלות לא תקינה במסגרת העבודה (ת/30), ולאחר מכן נעצר, נרכשה השיחה שבמחלוקת ביןו לבין החוקר שתועדה בזיכרון (ביהם"ש 1). באותו שיחה מסר הנאשם לראשונה את שמו של יוליוס רוזנברג, מיוזמתו, שכן מחלוקת זההו של יוליוס לא הייתה ידועה לחוקר. במסגרת החקירה שנערכה על ידי החוקר והחקורת והעימות, אף הם במחלוקת, חזר הנאשם על כך שמדובר ביוליוס (ביהם"ש 5, ביהם"ש 2).

ולבסוף, לאחר שבחקירה בצהרים הכחיש הנאשם קבלת תמורה, איזו בתשאול המוקלט בשעת ערב סיפר הנאשם גם על התמורה הכספי ומסר לגבייה של פרטיהם, הנוגעים לשכום שקיבל, התדרות, אופן העברת הכספי, והשימושים בכספי.

הנה כי כן, בשונה מטענת הסגנור, אין מדובר במקטעי דברים ובהבלחות של אמירות המנותקות מהמציאות, אלא בגרסה שהולכת ומתחתת, ככלא מדובר באמירה סתמית נתולת עיגון ופרטים, להיפך.

צפיה בחקירות שבמחלוקת (ביהם"ש 5, ביהם"ש 2 וביהם"ש 4), כמו גם בחקירה מאותו יום שאינה במחלוקת (ת/30) מעלה כי לא ניכר הבדל מבחינת מהלך החקירה והתנהלות הנאשם בין החקירה השונות, ולא מבוצעת החקירה בדרך של תחקור דורסני, לא מבחינת טון השאלות, לא מבחינת דרך הצגתן, לא מבחינת שימוש מלחץ במספר רב של חוקרים, או מניעת הזדמנות לנחקר להשיב, ואף תגבות הנאשם והתנהלו, לרבות שפת הגוף שלו בכלל ואל מול החוקר בפרט, אין מצביות על שבירתו ואיובוד יכולת הבחירה, אלא על מצוקתו הטבעית של מי שמצא עצמו חסוד בעבירות חמורות ואין לו ניסיון בחדרי חקירות.

כעולה מן המקובץ, גם בהיבט זה עדמה המאשימה בנTEL ההוכחה והנאשם לא ביסס ספק סביר.

סוף דבר

התמונה הכוללת היא של נחקר שניתנה תחילתה להרחק את עצמו מן התנהלות הפלילית, אך החלטת בסופו של דבר בהחלטה מודעת, לספר את שעשה, לא מחמת לחצים פסולים שהופעלו עליו. בעניין זה יפים דברי ביהם"ש בע"פ 77/636 לוי נ' מדינת ישראל:

"ברור שככל נאשם אשר נחקר כחשור בбиוץ עבירה נמצא על-ידי עצם החקירה במצב של לחץ ומתה נפשי, במיוחד כשהוא נתון במעצר, והחליט להזדהה בעבירה המיוחסת לו היא לאפעם תוצאה של שיקולים שונים וביניהם ציפייה שההودאה תביא לו טובות הנאה שונות, כגון - הקלה בעונש בבוא העת, שחרור ממעצר, קיצור ההליכים ומניעת עינוי-דין ועוד... השאלה שלפנינו איננה מה היו המעניינים שבגללם מסר המערער את ההודאה, אלא אם הופעלו אמצעים פסולים על-ידי אנשי המשטרה, כדי להביא את המערער למתן הודהה".

לאחר שמיית העדים ובחינת הראיות, שוכנעתי כי המאשימה הוכיחה מעבר לספק סביר את קבילות הראיות ומסירתן מרצון ובחופשיות, לא נפל כל פגם בדרך החקירה של הנאשם בין בחדר החקירות ובין בהמתנה לחקירות, לא בוצע תחקור דורסני, והחשוב מכל לא נשברה רוחו של הנאשם ונשמרה לו יכולת הבחירה במשך הזמן התשובה.

לפיכך, אני דוחה את טענת ההגנה לפיה המסמכים שבמחלוקת אינם קבילים, ומסמכים אלה יהוו חלק ממוצגי התביעה (תוֹר שמירה על הסימון שניתן להם למניעת אי הבנות בהמשך).

ההחלטה תשליך לצדדים.

ניתנה היום, י"ט חשוון תשע"ח, 08 נובמבר 2017, בהעדך
הצדדים.